

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ученій радою соціологічного факультету

В'ячеслав НІКУЛІН

«28» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

рівень вищої освіти **бакалаврський**
галузь знань **05 соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **054 соціологія**
освітня програма **соціологія комунікацій, реклами**
та зв'язків з громадськістю
вид дисципліни **обов'язкова**
факультет **соціологічний**

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

Протокол від “26” червня 2024 року, №9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Запорожченко Руслан Олександрович – доктор філософії з політології, старший викладач закладу вищої освіти кафедри політичної соціології соціологічного факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від “21” червня 2024 року, №12

Завідувач кафедри

Дмитро БОЙКО

Програму погоджено з гарантом освітньої програми

«Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

Гарант освітньої програми

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від “24” червня 2024 року, №8

Голова науково-методичної комісії
соціологічного факультету

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 054 соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є глибоке та комплексне засвоєння понятійно-категоріального апарату, методології та інструментарію сучасної політичної науки, яка є міждисциплінарним середовищем для аналізу, досліджень та аналітики соціально-політичних трендів і процесів, (світ)системних метаморфоз та інституційних зсувів, які відбуваються у сьогоdnішньому світі.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- Опанувати понятійно-категоріальний апарат сучасної політичної науки;
- Опрацювати основні концепції, підходи та теорії політичної науки;
- Опанувати інструментарій та методи політичної науки;
- Вміти аналізувати та порівнювати політологічні концепції та поняття, аналізувати соціально-політичні процеси;
- Навчити студентів вмінню формулювати власні ідеї, критично аналізувати пропоновану інформацію, аналізувати сучасні політичні тренди;
- Стимулювати пошук адекватних публікацій, розвивати вміння користуватися сучасними пошуковими системами, у тому числі Scopus та Web of Science.

1.3. Кількість кредитів:

5 кредитів для денної і заочної форм

1.4. Загальна кількість годин:

150 годин для денної і заочної форм

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
86 год.	140 год.
у тому числі індивідуальні завдання (за рахунок самостійної роботи):	
16 год. для денної форми та 32 год. для заочної	

1.6. Заплановані результати навчання відповідають вимогам освітньо-професійної програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю» спеціальності 054 Соціологія. У відповідності до освітньої програми студенти повинні:

Знати:

- Ключові поняття та основні концепції політичної науки;
- Генезу розвитку політичної науки;
- Теоретико-методологічну базу та інструментарій політичної науки;
- Емпіричні та електоральні дослідження політичного спрямування.

Вміти:

- Коректно використовувати поняття й категорії політичної науки;
- Аналізувати політологічні джерела, співставляти їх між собою;
- Пояснювати суперечливі явища та процеси, критично їх сприймати;
- Досліджувати політичні процеси та явища;
- Використовувати методи політичної компаративістики, аналітики тощо.

Окрім того, запропонована навчальна дисципліна сприяє розвитку у студентів матриці компетентностей, серед яких:

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність працювати з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї.

Спеціальні компетентності:

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програмні результати навчання:

ПРН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

ПРН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИКА ЯК ПОКЛИКАННЯ І ПРОФЕСІЯ.

Тема 1. Політика як покликання та професія: що обрати і чи варто?

Що таке політика? Різні підходи до визначення політики: фукіанський (Мішель Фуко), філософсько-антропологічний (Жак Рансьєр, Ален Бадью), марксистський (Карл Маркс, Антоніо Грамші), неовеберіанський (Рендалл Коллінз, Майкл Манн), веберіанський (Макс Вебер), соціальний конструктивізм (Пітер Бергер, Томас Лукман, Норман Фейнер), теорія неореалізму (Кеннет Уолц, Джон Міршаймер), теорія соціальної капіталізації (Роберт Путнам, П'єр Бурдьє). Політика як інститут, як система, як структура, як інструмент, як механізм соціальних відносин та процесу конструювання соціальної реальності.

Тема 2. Від Аристотеля до становлення політичної науки у XIX столітті.

Розуміння політики в Античності. Платон, Аристотель та Цицерон. Середньовічне трактування політики (А. Августин та М. Падуанський). Релігійний та світський аспекти дослідження політики. Новий час – нове розуміння політики. Політика як мистецтво в розумінні Н. Макіавеллі. Теорія суспільного вибору (Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є, Т. Гоббс, Дж. Локк). Політика як професія у розумінні М. Вебера. Політика як надбудова у розумінні К. Маркса.

Політика як процес у розумінні представників світ-системного аналізу. Політика як поведінка в розумінні представників «Чиказької школи». Сучасне розуміння політики.

Тема 3. Карл Маркс та Макс Вебер. Домінування двох парадигм у XX–XXI столітті.

Витоки марксизму. Карл Маркс як політичний філософ. Питання держави та ідеології. Домінування економіки над політикою. Конфліктна теорія. Формації. Марксизм та його різновиди. Вплив марксизму на політичну науку. Витоки веберіанства. Макс Вебер як політолог і соціолог. Питання влади і держави. Порівняльна політологія. Протестантська етика і дух капіталізму. Нормативно-ціннісна матриця політики та влади. Веберіанство та його різновиди. Політика у ракурсі раціональності.

Тема 4. Сила, що ховається за тронем: Що таке влада?

Вступ до поняття влади як центрального об'єкта вивчення політології. Аналіз різних концепцій влади, включаючи класичні та сучасні підходи. Розгляд влади у контексті політичних інститутів, лідерства та ідеологій. Вивчення ключових категорій: влада, авторитет, легітимність, насильство, суверенітет. Розгляд ключових теорій влади: Макс Вебер (веберіанська), Мішель Фуко (теорія капілярної влади та біовлади), Томас Гоббс ("договірна" влада), Антоніо Грамші (гегемонія та диктатура), Карл Шмітт (кооперативна влада), Майкл Манн (джерела соціальної влади).

РОЗДІЛ 2. (СВІТ)СИСТЕМНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ.

Тема 5. Політика як гра: різні теорії політичних систем.

Лекція присвячена дослідженню політики як соціальної гри з різними правилами та механізмами, що визначають функціонування політичних систем. Вона охоплює основні теорії політичних систем, що розглядають політику не тільки як процес управління, але і як арену, де відбуваються боротьба за ресурси, вплив та владу. Лекція має на меті дати студентам глибоке розуміння різних типів політичних систем і того, як ці системи формують політичну гру. Концептуалізація та типологізація політичних систем: Джованні Сарторі, Моріс Дюверже, Карл Шмітт, Девід Істон, Сідней Верба, Чарльз Тіллі.

Тема 6. Морфологія демократичних політичних режимів.

Політичний режим як стан політичної системи. Природа політичних режимів. Форми правління та форми організації політичного простору. Типи політичних режимів. Демократичні політичні режими. Демократія як домінуюча форма політичних режимів? Процеси демократизації та модернізації. Структурно-функціональний вимір демократії. Нормативно-ціннісний вимір демократії. Пряма та непряма демократія. Основні моделі демократії: представницька, плюралістична, консоціональна, комунітаристська, елітарна, партисипаторна, поліархія, «раціональна».

Тема 7. Архітектоніка недемократичних політичних режимів.

Визначення авторитарного політичного режиму та його специфіки. Основні параметри недемократичних політичних режимів. Структурно-функціональний та нормативно-ціннісний виміри авторитаризму. Географія авторитаризму у XX та XXI століттях. Різноманіття авторитаризму. Модернізований авторитаризм. Традиційний авторитаризм. Військовий авторитаризм. Корпоративний авторитаризм. Бюрократичний авторитаризм. Постколоніальний авторитаризм. Цифровий авторитаризм. Популізм, суверенізм як інструменти авторитаризму.

Тема 8. Держава як політична система і як політичний інститут.

Що таке держава? Стадії розвитку держави. Типологія держав. Держава як політична система. Держава як політичний інститут. Держава як політична форма організації простору. Рання держава, зріла держава і держава Модерну. Теорії виникнення та розвитку держави. Форми

держави та форми державної влади. Функції держави. Війна як стимул виникнення держави. Влада в контексті держави: дисципліна й контроль. Теорія стаціонарного (осілого) бандитизму. Марксистське тлумачення держави. Держава крізь призму історичного інституціоналізму. Світосистемне розуміння держави. Форми державного устрою. Форми державного правління.

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА.

Тема 9. Політична культура.

Що таке політична культура? Типологія політичної культури за Г. Алмондом та С. Вербою. Типологія політичної культури за Ф. Хьюнksom та Ф. Хікспурсом. Типологія політичної культури за У. Розембаумом. Функції політичної культури. Політична культура та політичний режим. Співвідношення політичної культури в демократичних та недемократичних політичних системах. Політична культура та політичні інститути. Інституціоналізація політичної культури.

Тема 10. Політичні ідеології.

Що таке ідеологія? Підходи до визначення ідеології: К. Маркс, Л. Альтюссер, Д. Лукач, С. Жижек, А. Грамші. Ідеологія як соціальний феномен та ідеологія як політичне явище. Ідеологія як практика. Ідеологія як сукупність ідей. Ідеологія як світосприйняття. Політична ідеологія та її функції. Особливості та структурні елементи політичної ідеології. Лібералізм. Консерватизм. Соціалізм. Дотичні політичні ідеології (анархізм, комунізм, фашизм, комунітаризм, лібертаріалізм тощо).

Тема 11. Соціальні рухи: Вулиця як арена політики.

Лекція присвячена соціальним рухам як важливим агентам змін у політиці та суспільстві. Основна увага буде приділена тому, як вулиця стає ареною політичної боротьби та вираження соціальних вимог. Лекція розгляне, як соціальні рухи формуються, які методи вони використовують для мобілізації і впливу, а також які наслідки їхня діяльність має для політичних систем і суспільства в цілому. Що таке соціальні рухи і які їхні основні типи (реформістські, революційні, консервативні)? Як вулиця стає ареною для протестів і політичних виразів? Як соціальні рухи впливають на політичні рішення, соціальні норми та культурні практики? Які стратегії і ресурси використовують соціальні рухи для залучення учасників?

Тема 12. Політичні еліти та політичне лідерство.

Причини виникнення політичних еліт. Політична еліта й політична влада. Характерні особливості політичних еліт. Теорія еліт. Ідеї стосовно політичної еліти в роботах Г. Моска, В. Парето и Р. Міхельса. Трансформація та циркуляція політичних еліт. Залізний закон олігархії. Елітаризм як політологічний концепт. Олігархія, аристократія, плутократія, тимократія, демократія тощо як елітарні політичні режими.

Тема 13. Політичні партії та партійні системи.

Різновиди партійних систем. Специфіка та функції партійних систем. Типології партійних систем. Класифікація партійних систем. Дослідження партійних систем у роботах М. Дюверже, В. Паретто. Партійні системи та розколи в роботах С. Ліпсета й С. Роккана. Політичні колони та політичні партії в роботах А. Лейпхарта. Політичні партії та політичний режим. Політичні партії як політичні структури. Політичні партії як політичні інститути.

Тема 14. Тіньові уряди: Лобісти, бюрократія і корупція.

Лекція присвячена аналізу феномена «тіньових урядів», що охоплює неопублічні або неофіційні форми владарювання та впливу, які можуть перешкоджати прозорості та підзвітності в політичних системах. Основну увагу буде приділено ролі лобістів, бюрократії та корупції у формуванні та функціонуванні тіньових урядів. Лекція має на меті розкрити, як ці елементи взаємодіють між собою і як вони впливають на ефективність державного управління та

демократичні процеси. Які стратегії використовують лобісти для впливу на політичні процеси? Як вони формують і реалізують свої інтереси через взаємодію з політиками та державними службовцями? Як бюрократичні структури організовані і які їхні функції в управлінні державою? Як вони можуть бути джерелом як стабільності, так і проблем? Яка роль громадянського суспільства і медіа в боротьбі з тіньовими урядами і корупцією? Як громадські організації можуть сприяти політичній прозорості?

Лекція 15. Глобальні виклики: Політика в епоху глобалізації.

Лекція присвячена аналізу політичних викликів і змін, що виникають в умовах глобалізації. Глобалізація впливає на всі аспекти суспільного життя, і політичні системи стикаються з новими викликами та можливостями. Лекція розгляне ключові аспекти глобалізації, її вплив на державну політику, міжнародні відносини, економічні структури та соціальні зміни. Як глобалізація впливає на міжнародну безпеку і геополітичні конфлікти? Які нові загрози (тероризм, кібербезпека) з'являються в умовах глобалізації? Як глобалізація впливає на міжнародні відносини, дипломатію і геополітичні стратегії?

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	Інд.	С. р.		л	п	лаб.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Політика як покликання і професія.												
Тема 1. Політика як покликання та професія: що обрати і чи варто?		2	2			4		1	2			8
Тема 2. Від Аристотеля до становлення політичної науки у XIX столітті.		2	2			4		1				6
Тема 3. Карл Маркс та Макс Вебер. Домінування двох парадигм у XX–XXI столітті.		2	2			4		1				8
Тема 4. Сила, що ховається за трон: Що таке влада?		2	2			4		1				6
Разом за розділом 1		8	8			16		4	2			28
Розділ 2. Інституційний та (світ)системний вимір політичної науки.												
Тема 5. Політика як гра: різні теорії політичних систем.		2	2			4		1				6

Тема 6. Морфологія демократичних політичних режимів.		2	2			4					6
Тема 7. Архітектоніка недемократичних політичних режимів.		2	2			4		1			8
Тема 8. Держава як політична система і як політичний інститут.		2	2			4			4		8
Разом за розділом 2		8	8			12		4	4		28
Розділ 3. Політична поведінка.											
Тема 9. Політична культура.		2	2			4					6
Тема 10. Політичні ідеології.		2	2			4					6
Тема 11. Соціальні рухи: Вулиця як арена політики		2	2			4					6
Тема 12. Політичні еліти та політичне лідерство.		2	2			4		2	1		6
Тема 13. Політичні партії та партійні системи.		2	2			4					6
Тема 14. Тіньові уряди: Лобісти, бюрократія і корупція.		2	2			4					6
Тема 15. Глобальні виклики: Політика в епоху глобалізації.		4	4			4		0	1		10
Разом за розділом 3		16	16			28		0	1		46
Усього годин		32	32			56		10	8		102

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Різні підходи до визначення політики. Обговорення фукіанського, філософсько-антропологічного, марксистського, неовеберіанського, веберіанського, соціального конструктивізму, теорії неореалізму та соціальної капіталізації. Як ці теорії формують наше розуміння політики?	2
2	Політичний маркетинг античних філософів. Розроблюємо «проект осучаснення» античних та середньовічних філософів, враховуючи сучасну соціальну динаміку та соціальні зміни.	2
3	Марксизм VS Веберіанство: вплив на сучасність. Аналіз ідеї Карла Маркса щодо держави, ідеології та економіки. Як марксизм вплинув на політичну науку? Вивчення ідей Макса Вебера про владу, державу, протестантську етику і дух капіталізму.	2
4	Концепції влади. Обговорення класичних і сучасних концепцій влади (Макс Вебер, Мішель Фуко, Томас Гоббс, Антоніо Грамші, Карл Шмітт). Як ці концепції пояснюють різні аспекти влади?	2

5	Політика як соціальна гра. Розгляд теорій, які бачать політику як гру з різними правилами і механізмами (Джованні Сарторі, Моріс Дюверже, Карл Шмітт). Які основні принципи цих теорій?	2
6	Процеси демократизації та модернізації. Як ці процеси впливають на демократичні політичні режими? Які їхні наслідки?	2
7	Популізм і суверенізм. Як ці інструменти використовуються в недемократичних системах?	2
8	Теорії виникнення і розвитку держави. Розгляд різних теорій (марксистське, стаціонарного бандитизму, історичний інституціоналізм, світсистемне розуміння).	2
9	ипології політичної культури. Розгляд різних типологій політичної культури (Г. Алмонд і С. Верба, Ф. Хьюнкс і Ф. Хікспурс, У. Розембаум). Як політична культура впливає на політичний режим?	2
10	Політичні ідеології і їх структурні елементи. Розгляд основних ідеологій (лібералізм, консерватизм, соціалізм, анархізм, комунізм, фашизм) і їхніх особливостей.	2
11	Вплив соціальних рухів. Як соціальні рухи впливають на політичні рішення, соціальні норми та культурні практики?	2
12	Теорії політичних еліт. Аналіз ідей Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельса про політичні еліти. Як трансформація і циркуляція еліт впливають на політику?	2
13	Партійні системи і політичні розколи. Розгляд робіт М. Дюверже, В. Паретто, С. Ліпсета і С. Роккана. Як партійні системи можуть сприяти політичним розколам?	2
14	Роль лобістів і бюрократії. Аналіз впливу лобістів і бюрократичних структур на політичні процеси. Які стратегії використовуються для досягнення впливу?	2
15	Хто переможе у XXI столітті: США проти Китаю (груповий батл).	2
16	Захист індивідуальних завдань (групових проєктів).	2
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна/заочна)
1	Підготовка завдань для семінарських занять (доповіді, аналіз джерел та наукової літератури, виступи тощо)	20/20
2	Опрацювання навчального матеріалу	20/50
3	Контрольна робота у вигляді аналітичного есе	10/10
4	Індивідуальне завдання (дослідницький проєкт та його презентація)	20/30
5	Підготовка до групових батлів	16/0
	Разом	86/110

6. Індивідуальні завдання «Створення та просування політичного бренду в сучасному медіапросторі»

Мета індивідуального завдання.

Студенти повинні розробити та представити концепцію політичного бренду, який буде конкурентоспроможним у сучасному медіапросторі. Завдання спрямоване на поєднання знань із політології, соціології комунікацій та реклами, а також на розвиток навичок стратегічного мислення, аналітики, та творчого підходу до формування політичного іміджу в цифрову еру.

Етапи виконання завдання.

1. Аналіз ринку та аудиторії:

- Проведіть дослідження політичного ландшафту та визначте основних конкурентів у вашому регіоні чи національному рівні.
- Ідентифікуйте цільову аудиторію, враховуючи соціально-демографічні характеристики, інтереси та поведінкові патерни у споживанні медіа.

2. Розробка концепції політичного бренду:

- Визначте основні цінності, меседжі та ідеологічні позиції, які повинні бути асоційовані з вашим брендом.
- Створіть візуальний стиль бренду, включаючи логотип, кольорову палітру, шрифти та інші елементи, які будуть використовуватися у всіх комунікаціях.

3. Медіастратегія та канали комунікації:

- Розробіть стратегію просування бренду через різні медіаканали, зокрема соціальні мережі, традиційні медіа (телебачення, радіо, друковані видання) та нові медіа (подкасти, блогосфера).
- Оцініть, як ці канали можуть бути використані для досягнення різних сегментів аудиторії, та створіть календар медіаактивностей.

4. Кампанія запуску бренду:

- Створіть план запуску політичного бренду, включаючи презентаційні заходи, промоційні акції, відеоролики та онлайн-кампанії.
- Опишіть, як ви будете вимірювати успіх кампанії, включаючи метрики залученості, поширення, впізнаваності бренду та ефективності в порівнянні з конкурентами.

5. Захист проєкту:

- Підготуйте презентацію, в якій ви представите результати свого дослідження, концепцію бренду, медіастратегію та план запуску.
- Обговоріть можливі виклики та ризики, з якими можна зіткнутися під час просування політичного бренду, а також способи їх подолання.

Студенти мають продемонструвати не лише теоретичні знання, але й здатність до креативного підходу та стратегічного мислення, розробивши унікальний політичний бренд, який міг би конкурувати в сучасному медіапросторі.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

1. Аналітичний підхід (5 бали)

- Здатність ідентифікувати та проаналізувати ключові тенденції політичного медіапростору.
- Визначення та обґрунтування цільової аудиторії політичного бренду.
- Аналіз конкурентів та визначення їх сильних та слабких сторін.

2. Презентація та візуалізація (5 бали)

- Якість та привабливість візуальних матеріалів, які супроводжують презентацію.
- Здатність ефективно та переконливо донести основні ідеї та концепції.

- Збалансованість між текстовою та візуальною складовою презентації.

3. Якість розробленої стратегії (8 балів)

- Чіткість та логічність структури запропонованої стратегії просування.
- Врахування сучасних викликів і можливостей цифрового медіапростору.
- Обґрунтованість вибору каналів комунікації та методів взаємодії з аудиторією.

4. Робота в команді та колективна участь (2 бали)

- Внесок кожного члена групи у виконання завдання.
- Здатність до ефективної комунікації та координації роботи в команді.
- Рівень залученості та активності учасників групи під час виконання завдання.

Орієнтовний перелік тем для аналітичного есе

1. Як політика мемів впливає на формування громадської думки серед молоді?
2. Вплив супергеройських фільмів на уявлення про справедливість та владу.
3. Політична влада в серіалах: аналіз стратегій виживання у «Грі престолів» і «Дім дракона».
4. Трансформація політичного протесту через сучасну вуличну культуру та мурали.
5. Кіберспорт як новий простір для політичного впливу та маніпуляцій.
6. Аналіз політичної сатири в мультфільмах: від «Сімпсонів» до «Ріка та Морті».
7. Як музичні фестивалі та концерти стають платформами для політичних заяв.
8. Політична символіка в світі моди: коли одяг стає маніфестом.
9. Політика відеоігор: як сюжетні лінії ігор відображають реальні політичні конфлікти.
10. Політична свідомість у всесвіті Marvel та DC: герої як політичні метафори.
11. Вплив stand-up комедії на формування критичного ставлення до політичних еліт.
12. Як сучасний танець використовує політичні мотиви для вираження протесту?
13. Політика стримінгових сервісів: як Netflix і Spotify формують сучасні культурні цінності.
14. Вплив екологічного активізму на зміст та тренди в індустрії відеоігор.
15. Роль подкастів у політичній освіті молоді: від інформації до дезінформації.
16. Кібербезпека в умовах цифрового активізму: як захищати свої політичні погляди в інтернеті?
17. Аналіз політичної тематики в літературних бестселерах останніх років.
18. Як рок-музика і субкультури 1980-х вплинули на політичні зміни в світі?
19. Політичні наслідки популярності інфлюенсерів на платформі TikTok.
20. Вплив кінематографу на політичну мобілізацію в умовах авторитарних режимів.
21. Як популярні антиутопії в літературі і кіно впливають на політичні настрої серед молоді?
22. Політичні кампанії в соціальних мережах: як алгоритми формують нашу політичну реальність?
23. Вплив ретро-естетики та ностальгії на політичні ідеології та рухи.
24. Політичний підтекст в жанрі наукової фантастики: від «Зоряних війн» до «Чорного дзеркала».
25. Як спортивні події та турніри використовуються для просування національних і політичних інтересів?

Критерії оцінювання аналітичного есе

1. Глибина аналізу та аргументація (4 бали):

- **Аналіз основних аспектів теми (2 бали):** Наскільки ретельно і повно проаналізовані основні аспекти теми; врахування різних точок зору.
- **Якість аргументації (1 бал):** Сила та обґрунтованість аргументів; використання доречних прикладів та доказів.
- **Оригінальність підходу (1 бал):** Інноваційний або нестандартний підхід до висвітлення теми, прояв творчого мислення.

2. Структура та організація (2 бали):

- **Логічність структури (1 бал):** Чітка і логічна побудова есе; послідовність у викладі думок.
- **Вступ та висновок (1 бал):** Вступ, який представляє основну ідею есе, і висновок, який чітко підсумовує результати аналізу.

3. Мовна грамотність та стиль (2 бали):

- **Грамотність (1 бал):** Відсутність граматичних, орфографічних та пунктуаційних помилок.
- **Ясність і виразність викладу (1 бал):** Ясність мови, чіткість формулювань, відповідність академічному стилю.

4. Дослідження та використання джерел (2 бали):

- **Використання наукових джерел (1 бал):** Кількість і якість використаних джерел, їх актуальність та відповідність темі.
- **Коректність цитування та оформлення (1 бал):** Відповідність оформлення цитат та посилань вимогам академічного письма.

7. Методи навчання

Навчальний курс «Політологія» організовано у формі лекційних занять з використанням мультимедійного забезпечення (презентація, фото- та відео-матеріали), а також у вигляді семінарських занять, на яких студенти виступають із доповідями або відповідають на питання викладача, беруть участь в групових іграх тощо. Окрім того навчальним планом передбачена контрольна робота, яка виконується студентами у вигляді аналітичного есе. Також передбачено виконання індивідуального завдання – групового проекту. Формою підсумкового контролю є письмовий іспит, який відбувається у зазначений час в період складання сесії студентами. Навчальним курсом також передбачений формат онлайн-навчання з використанням онлайн-платформ Zoom, Telegram, Google-classroom та GoogleMet.

Елементи дистанційного викладання

Етап роботи	Форма роботи	Онлайн-платформа
1. Попередня підготовка	Опитування	Канал у Telegram/Zoom
2. Подача нової інформації	Аудіозапис Тексти Відеоконференція Відеолекція	Google-classroom Google-classroom Zoom Zoom
3. Тренування	Питання для самоперевірки Обговорення (чат, форум) Спостереження за явищем	Telegram / Google-classroom Telegram Youtube
4. Виконання практичного завдання	Пошук відповідей на питання Інтерактивні практичні завдання	Google-classroom Google-classroom
5. Оцінювання	Виконання екзаменаційної роботи Контрольна робота	Zoom/Google-classroom Google-classroom/Zoom

	Написання аналітичного есе	
6. Рефлексія	Відповіді на рефлексивні питання	Zoom
7. Зворотній зв'язок	Чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем	Telegram / Google-classroom

8. Методи контролю

Методами контролю є перевірка засвоєння студентами лекційного матеріалу на семінарських заняттях шляхом їхньої самостійної підготовки. До такої підготовки відноситься опанування та засвоєння лекційного матеріалу, робота з джерелами та науковою літературою (статті, монографії або розділи монографій тощо).

Окрім того, передбачена контрольна робота, яка проводиться у вигляді комбінованого тестового контролю, який складається як із закритих, так і з відкритих запитань. Контрольна робота передбачає перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу, а також можливість застосовувати отримані знання на практиці. Контрольна робота оцінюється у 10 балів.

Підсумковим контролем є письмова екзаменаційна робота, яка складається із двох теоретичних запитань, а також одного практично-творчого завдання. Екзаменаційна робота оцінюється відповідно до конкретних критеріїв оцінювання.

9. Схема нарахування балів

Навчальна дисципліна структурно поділяється на роботу на семінарських заняттях, підготовку доповідей та виступів, роботу над індивідуальним завданням, контрольну роботу у вигляді есе, а також екзаменаційну роботу.

- Підготовка до семінарських занять оцінюється, а також виступ на семінарському занятті оцінюється за шкалою від 0 до 2 балів.
- Підготовка до спеціальних семінарських занять (групових ігор) додатково оцінюється за шкалою від 0 до 5 балів.
- Контрольна робота у вигляді комбінованого тесту оцінюється від 0 до 10 балів.
- Індивідуальне завдання у вигляді аналітичного есе оцінюється від 0 до 10 балів.
- Екзаменаційна робота (у письмовій формі) оцінюється за шкалою від 0 до 40 балів.

Разом за семестр студент може отримати максимально 100 балів.

Мінімальна кількість балів, яку студент повинен набрати – 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль (іспит)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Екзамен	Сума
Розділи 1-4	Контрольна робота	ІНДЗ	Разом		
30	Аналітичне есе				
	10	20	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гелей, С., Рутар, С. (2019). Політологія. Київ: Центр навчальної літератури.
2. Рудич, Ф. (2009). Політологія: Підручник. Київ: Либідь.
3. Хома, Н. (2000). Історія політичної думки України. Львів: Новий світ.
4. Шляхтун, П. (2010). Політологія: історія та теорія: Підручник. Київ: ЦУЛ.
5. Штанько, В., Чорна, Н., Авксентьева, Т., Тіхонова, Л. (2007). Політологія: навчальний
6. Atchison, A. (2021). *Political Science is for Everybody: An Introduction to Political Science*. Toronto: University of Toronto Press.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Книги англomовних авторів:

1. Kincaid, H., & Bouwel, J. (2023). *The Oxford Handbook of Philosophy of Political Science*. Oxford: Oxford University Press.
2. Lasús, C., & Priorelli, G. (2022). *Combining Political History and Political Science: Towards a New Understanding of the Political*. London: Routledge.
3. Bedford, D., & Workman, Th. (2022). *Marx, Engels, and the Philosophy of Science*. London: Routledge.
4. Whisker, J., & Spiker, K. (2022). *Theories of Geopolitics*. New York: Nova Science Publishers.
5. Brighenti, A. (2022). *Territories, Environments, Politics: Explorations in Territoriality*. Routledge.
6. Brooks, Th. (2022). *Political Emotions: Towards a Decent Public Sphere*. Palgrave Macmillan.
7. Bull, Hedley (1995) *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. New York: Columbia University Press.
8. Catlin, G. (2019). *The Science and Method of Politics*. Routledge.
9. Cramer, K. (2020). *A Political History of Big Science: The Other Europe*. Palgrave Macmillan.
10. Eisenstadt, Shmuel (1993) *The Political Systems of Empires*. Routledge.
11. Hardt, Michael and Antonio Negri (2000) *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.
12. Isaacs R., Frigerio A. (2019). *Theorizing Central Asian Politics: The State, Ideology and Power*. London: Palgrave Macmillan.
13. Lal, Deepak (2004) *In Praise of Empires: Globalization and Order*. Palgrave Macmillan.
14. London: Verso.
15. Machin, A. (2022). *Bodies of Democracy: Modes of Embodied Politics*. Transcript Publishing.

16. Mennicken, A. & Salais, R. (2022). *The New Politics Of Numbers: Utopia, Evidence And Democracy*. Palgrave Macmillan.
17. Miller, Todd (2019) *Empire of Borders: How the US is Exporting its Border Around the World*.
18. Modelski, George (1987) *Long Cycles in World Politics*. Palgrave Macmillan.
19. Münkler, Herfried (2007) *Empires: The Logic of World Domination from Ancient Rome to the United*
20. North, Douglass, John Wallis, and Barry Weingast (2009) *Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. *of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. Berkeley: University of California Press.
22. Omodeo, P. (2019). *Political Epistemology: The Problem Of Ideology In Science Studies*. Springer.
23. Piketty, T., Goldhammer, A. (2020). *Capital and Ideology*. Cambridge: Harvard University Press.
24. Press.
25. Rhodes, R. anf S. Hodgett. (2021). *What Political Science Can Learn from the Humanities: Blurring Genres*. Springer International Publishing.
26. Sau, A. (2020). *A Marxist Theory of Ideology: Praxis, Thought, and the Social World*. Routledge.
27. Shorten, R. (2021). *The Ideology of Political Reactionaries*. Routledge.
28. Stadelmann, M. (2020). *Political Science for Dummies*. Needham: International Data Group.
29. *States*. Cambridge, UK: Polity Press.
30. Wallerstein, Immanuel (2004) *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham: Duke University
31. Wallerstein, Immanuel (2011) *The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins*

Книги, перекладені українською:

32. Аджемоглу, Д., Робінсон, Д. (2022). *Чому нації занепадають? Походження влади, багатства та бідності*. Київ: Наш Формат.
33. Аристотель. (2022). *Метафізика*. Київ: Темпора.
34. Бауман, З. (2008). *Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства*. Київ: Видавництво НАУКМА.
35. Бек, У. (2011). *Влада і контрвлада у добу глобалізації*. Київ: Ніка-Центр.
36. Бжезінський, З. (2006). *Вибір: світове панування чи світове лідерство*. Київ: Видавництво НАУКМА.
37. Вебер, М. (1998). *Соціологія: загальноісторичні аналізи*. Київ: Основи.
38. Вебер, М. (2017). *Протестанська етика і дух капіталізму*. Київ: Основи.
39. Гантінгтон, С. (2020). *Політичний порядок у мінливих суспільствах*. Київ: Наш Формат.
40. Гоббс, Т. (2000). *Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної*. Київ: Дух і Літера.
41. Даймонд, Дж. (2019). *Переворот. Зламні моменти в країнах, що переживають кризу*. Київ: Наш Формат.
42. Кирилюк, Ф., Мельник, В., & Батрименко, О. (2022). *Історія зарубіжних політичних вчень*. Київ: Центр учбової літератури.
43. Колбеч, Х. (2004). *Політика. Основні концепції в суспільних науках*. Київ: Видавництво НАУКМА.
44. Локк, Дж. (2020). *Два трактати про правління*. Київ: Наш Формат.
45. Мартен, Д. (2005). *Метаморфози світу: соціологія глобалізації*. Київ: Видавництво НАУКМА.

46. Муззі, Д. (2018). Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Наш Формат.
47. Олсон, М. (2007). Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур. Київ: Видавництво НаУКМА.
48. Платон. (2021). Держава. Київ: Апріорі.
49. Скрутон, Р. (2022). Консерватизм. Запрошення до великої традиції. Київ: Наш Формат.
50. Снайдер, Т. (2022). Про тиранію. Двадцять уроків двадцятого століття. Графічна адаптація. Київ: Наш Формат.
51. Спіноза, Б. (2018). Теологічно-політичний трактат. Київ: Наш Формат.
52. Фергюсон, Н. (2022). Приреченість: політика і катастрофи. Київ: Наш Формат.
53. Фукуяма, Ф. (2019). Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш Формат.

Статті вітчизняних політологів:

54. Бойко-Бойчук, Л. (2009). Політична наука Німеччини: основні етапи формування. Політичний менеджмент, (4), 173-184.
55. Виговський, Д. (2008). Суть лобізму як категорії політичної науки. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. http://vlp.com.ua/files/09_76.pdf
56. Воронянський, О. В. (2014). Політичні інститути: механізм формування в конкурентному середовищі. Сучасне суспільство, (1), 15-28.
57. Горбатенко, І. А. (2006). Політична наука і освіта в Україні: передумови виникнення, процес становлення, перспективи розвитку. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1673/Gorbatenko.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
58. Зеленько, Г. (2011). Політичні знання чи політична наука?. Політичний менеджмент, (6), 181-183.
59. Кармазіна, М. (2010). Політична наука: предмет, структура, методологія. Політичний менеджмент, (1), 19-33. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/karmazina_politychna.pdf
60. Кирилюк, Ф. (2002). Політична наука: трансформації від класицизму до модерну і постмодерну.
61. Круглашов, А. (2016). Інтеграція української політичної науки в Європейський простір. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. ІФ Кураса НАН України, (3-4), 175-186.
62. Левенець, Ю. (2006). Політична наука: параметри раціоналізму. Наукові записки, 30 (1): 6-10. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/levenets_politychna.pdf
63. Пашина, Н. (2012). Концепт політичної ідентичності в українській політичній науці. Політичний менеджмент: наук. журнал, (4-5), 180-191. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/pashyna_kontsept.pdf
64. Рудич, Ф. (2003). Політична наука в Україні: стан і перспективи.
65. Світа, А. (2012). Закони політичної науки. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії, (2), 57-64.
66. Федорчук, О. (2010). Політична наука в Україні: процес формування та інституціоналізації. Емінак.
67. Четверікова, Л. (2011). Політична наука та проблема ідеології. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. <http://dSPACE.nbuV.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25764/11-Chetverikova.pdf>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. CrashCourse – <https://www.youtube.com/user/crashcourse/videos>
2. Duke University Department of Political Science – <https://www.youtube.com/c/DukeUniversityDepartmentofPoliticalScienceDurham/videos>
3. YaleCourses of Political Philosophy – <https://www.youtube.com/watch?v=xhm55mIdSuk&list=PLp-cIkvQ88-3DJkwB4iUnoHP7mUG6jFsA>
4. ResearchGate – <https://www.researchgate.net/>
5. GoogleScholar – <https://scholar.google.com/>
6. НБУ імені В. Вернадського – <http://www.nbu.gov.ua/>
7. Scopus – <https://www.scopus.com>
8. Центральна виборча комісія України – <https://www.cvk.gov.ua/>
9. Верховна Рада України – <https://www.rada.gov.ua/>
10. Офіс Президента України – <https://www.president.gov.ua/>
11. American Journal of Political Science – <https://ajps.org/>
12. British Journal of Political Science – <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-political-science>
13. Political Science Journal – <https://journals.sagepub.com/home/pnz>
14. Фахове видання “Politicus” – <http://politicus.od.ua/>
15. Foreign Policy Journal – <https://foreignpolicy.com/>
16. New Left Review – <https://newleftreview.org/>
17. International Political Science Association – <https://www.ipsa.org/>
18. American Political Science Association – <https://www.apsanet.org/>
19. European Political Science Association – <https://epsanet.org/>
20. Political Studies Review – <https://journals.sagepub.com/home/psw>
21. Political Theory Journal – <https://journals.sagepub.com/home/ptx>
22. Journal of Political Power – <https://www.tandfonline.com/toc/rpow21/current>
23. Journal of Political Ideologies – <https://www.tandfonline.com/toc/cjpi20/current>
24. Eurasian Studies – <https://brill.com/view/journals/eurs/eurs-overview.xml?rskey=CPbX0f&result=8>
25. Comparative Political Studies – <https://journals.sagepub.com/home/cps>

ОРІЄНТОВАНІ ТЕМИ ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Що таке політика? Охарактеризуйте різні підходи до її визначення.
2. Які основні етапи розвитку політичної думки від Античності до сучасності?
3. Які основні принципи теорії влади Макса Вебера? Як вони застосовуються до сучасних політичних систем?
4. Поясніть основні концепції та теорії політичних систем Джованні Сарторі і Моріса Дюверже.
5. Що таке демократія? Які основні типи і моделі демократії існують у сучасному світі?
6. Які основні особливості авторитарних політичних режимів? Які типи авторитаризму можна виділити?
7. Розгляньте роль держави як політичної системи та інституту. Які теорії її виникнення і розвитку існують?
8. Що таке політична культура? Які її основні типи і як вони впливають на політичні системи?
9. Які основні ідеології політичної думки існують? Порівняйте лібералізм, консерватизм та соціалізм.
10. Які основні функції і ролі політичних партій у демократичних системах?
11. Що таке політичні еліти? Які теорії їх формування і функціонування існують?
12. Що таке соціальні рухи? Які їхні основні типи і як вони впливають на політичні зміни?
13. Які основні теорії міжнародних відносин існують? Поясніть реалістичну, ліберальну і конструктивістську теорії.
14. Що таке тіньові уряди? Яка роль лобістів, бюрократії і корупції у їх формуванні?
15. Як глобалізація впливає на сучасні політичні системи і міжнародні відносини?
16. Які основні концепції та теорії політичної економіки? Як вони пояснюють взаємодію політики та економіки?
17. Які основні підходи до аналізу політичної поведінки існують? Поясніть теорії політичної соціалізації і участі.
18. Що таке політичний протест і як він впливає на політичні системи? Які основні форми протестної діяльності існують?
19. Які основні фактори, що впливають на формування та розвиток політичних ідеологій?
20. Які теоретичні підходи до вивчення політичної легітимності існують?
21. Що таке популізм? Які його основні характеристики і як він впливає на політичні системи?
22. Як сучасні технології, зокрема соціальні мережі, впливають на політику та політичні процеси?
23. Що таке політична теорія та як її розвивалася з часів класичної політології до сьогодні?
24. Які основні підходи до аналізу політичних систем в рамках порівняльної політології?
25. Як змінюється роль національних держав в умовах глобалізації і регіональної інтеграції?

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Розуміння теми (10 балів)

- **9-10 балів:** Глибоке і точне розуміння теми. Студент демонструє відмінне знання основних теоретичних концепцій і їх застосування до практичних ситуацій.
- **7-8 балів:** Добре розуміння теми. Студент знає основні концепції, але можуть бути незначні неточності або неповне охоплення.
- **5-6 балів:** Основи розуміння теми присутні, але є суттєві прогалини або неповне розуміння теоретичних концепцій.
- **3-4 балів:** Обмежене розуміння теми. Є помітні помилки або серйозні прогалини в знаннях.
- **0-2 балів:** Дуже слабе або відсутнє розуміння теми. Неправильне або недоречне використання концепцій.

Змістовність і точність відповіді (10 балів)

- **9-10 балів:** Відповідь повна, точна і логічно структурована. Всі ключові аспекти питання розглянуті, є чітке і аргументоване обґрунтування.
- **7-8 балів:** Відповідь в цілому точна і змістовна, але можуть бути незначні неточності або прогалини в обґрунтуванні.
- **5-6 балів:** Відповідь частково точна, але є важливі прогалини або неточності в обґрунтуванні.
- **3-4 балів:** Відповідь частково правильна, але має значні прогалини або помилки в обґрунтуванні.
- **0-2 балів:** Відповідь є неточною або неправильною, основні аспекти питання не розглянуті або погано обґрунтовані.

Аналіз та критичне мислення (10 балів)

- **9-10 балів:** Відмінний аналіз і критичне мислення. Студент вдало інтегрує різні теоретичні підходи та концепції, проводить глибокий аналіз і оцінює різні точки зору.
- **7-8 балів:** Добре критичне мислення і аналіз. Студент використовує різні концепції, але аналіз може бути поверхневим або неповним.
- **5-6 балів:** Основний аналіз присутній, але критичне мислення обмежене або частково відсутнє.
- **3-4 балів:** Обмежене або недостатнє критичне мислення і аналіз. Відповідь часто є поверхневою або однобокою.
- **0-2 балів:** Відсутність критичного аналізу. Відповідь не містить аналізу чи оцінки різних точок зору.

Структура і логіка викладу (5 балів)

- **5 балів:** Відповідь добре структурована і логічно побудована. Є чіткий вступ, основна частина та висновок.
- **4 балів:** Структура відповіді в цілому добра, але можуть бути незначні проблеми з логікою або організацією.
- **3 балів:** Структура відповіді частково логічна, але є проблеми з організацією матеріалу.
- **2 балів:** Відповідь погано структурована, логіка викладу неясна або заплутана.
- **0-1 балів:** Відсутня чітка структура або логіка викладу. Відповідь хаотична і важко зрозуміла.

Оформлення та стиль (5 балів)

- **5 балів:** Чітке, граматично правильне оформлення, без орфографічних або пунктуаційних помилок. Стиль відповіді академічний і відповідний темі.

- **4 балів:** Добре оформлення і стиль, але можуть бути незначні граматичні або орфографічні помилки.
- **3 балів:** Оформлення і стиль прийнятні, але є помітні помилки або незначні недоліки.
- **2 балів:** Оформлення і стиль незадовільні. Маються численні помилки, які ускладнюють розуміння.
- **0-1 балів:** Відсутність належного оформлення і стилю. Велика кількість помилок, що ускладнюють розуміння тексту.